

18 contes per educar en valors

[seleccionado el dedicado a los gitanos]

L'ALEGRIA DEL ROMANÍ

Noelia Muñoz González

Singa passa la mà per damunt la gespa; li agrada notar la humitat de la rosada de bon matí. Després, amb la palma al rostre es mulla la cara mirant al mar com trenquen les ones a la sorra.

Avui és un dia especial, és Santa Flàvia, la raó per la qual fa tres dies que han acampat al poble de Camunt. Un cop l'any, per aquesta data, vénen a recollir el romaní que hi ha als afores d'aquesta vila. Després fan vi macerat i el venen a les parades que fan al llarg del camí. Aquest és un recorregut que mai s'acaba, la seva vida nòmada fa que es traslladin d'un lloc a l'altre. La seva pàtria és el cel per sobre i el camp, per sòl.

Contenta, s'apropa al poblat per a ajudar la mare i l'àvia a preparar la corda per als farcells. De seguida s'hi sumen les seves germanes, cosines i tietes; totes les dones de la família són necessàries per a aquesta tasca. El seu pare arregla les muntures i prepara els carruatges; fa una estona que ha donat de beure aigua als cavalls i es prepara per a organitzar la feina. Els seus germans, cosins i fills esperen les seves ordres; ell és el patriarca i les decisions que prengui afectaran la resta del poblat. Així doncs, es pren un moment per a rumiar què fer. L'avi es fuma una cigarreta assegut esperant, amb la tranquil·litat del savi, quina serà la manera de fer del que ha estat el seu aprenent durant els últims anys.

La festa comença.

Les dones ja tenen els farcells i els encenalls llestos per a la collida, els homes han deixat el poblat preparat per a la celebració, tots es posen en cercle i el patriarca alça el bastó. "Gràcies a la vida, als camins fets pels nostres avantpassats i als cavalls -els nostres aliats-

hem arribat com cada any a la recollida del romaní, aquesta planta que ens permet viure durant tot l'any dels seus beneficis medicinals.

Guardarem una part de la collita per a guarir les malalties del poblat i una altra per a macerar. Que aquest mes de collita, el Senyor ens protegeixi i beneeixi les nostres accions. Ara sí, podem començar.” S'agafen les mans, donen tres voltes cap a la dreta i una cap a l'esquerra tots cantant i, com si alguna cosa calenta els hagués espantat, es dispersen corrents en totes direccions per a començar a collir el romaní.

En aquell mateix moment, a l'ajuntament del poble l'alcalde s'asseu al seu despatx. Fa dies que vol ordenar els documents que van trobar fent obres al soterrani, però els plens municipals i els temes més urgents no li han deixat temps per a la documentació històrica. “Potser del que en trobi podrem fer una petita exposició. Però sobretot cal que els papers trobats restin ordenats per data i per tipologia de documents”, rumia. I és que l'alcalde de Camunt és un home recte i, per damunt de tot, polític. Té com a valor primordial la llei i l'ordre en tots els sentits, aquest tarannà ha estat el que ha definit el seu mandat.

El secretari va ser qui va fer una ullada a la troballa abans que ell i pel que sembla era sobretot correspondència de feia més de 300 anys, així que estudiant les missives podrien saber com vivien els habitants de la vila.

Comença a ordenar els papers i, efectivament, les cartes a familiars de la capital i les seves respostes són el gruix principal. Una carta sense sobre li crida l'atenció: *Acord entre el poble de Camunt i el poblat Garó Sistilo*: “Queda ratificat mitjançant aquest pacte escrit i signat per ambdues parts l'ús d'acampada i de collita del romaní que creix i es sembri per un període de 300 anys per part del poble nòmada Garó Sistilo”. L'alcalde rellegeix el text, es frega els ulls i fa càlculs tot mirant la data de l'acord i del calendari de la seva taula. Fa 1 any de la caducitat i, per tant, el termini per a fer ús del camp del poble ja s'ha exhaurit.

La troballa l'inquieta; el poblat gitano ja ha acampat al poble i no es veu amb cor de fer-los fora, podrien crear problemes i no queda gaire per a les festes de Santa Maria. Però, per altra banda, la llei és la llei, a més, aquesta gent s'ha de cenyir a les normes, són ells els forasters, s'han d'adaptar al que disposa l'acord signat i aquest ja no els dona permís per seguir fent servir aquell espai i el que creix a aquelles terres.

Avui mateix signarà un decret i el publicarà per tal que a l'endemà es pugui complir la llei.

Arriba el matí i els policies s'apropen a portar l'ordre que farà fora al poblat en aquell mateix moment. Un d'ells s'apropa als farcells amuntegats de romaní i pregunta pel representant del poblat. El pare de la Singa surt i pregunta per què el demana. Un dels policies li apropa l'ordre i li pregunta si sap llegir.

— La pregunta ofèn, senyor policia. El poble gitano no és un poble ignorant, sabem llegir i escriure i moltes més coses de les que vostès es sorprendrien del que podem arribar a saber.

— Espero no haver-lo ofès, és que és el primer cop que parlo amb un gitano i l'únic que sé de vostès és que van d'un lloc a l'altre fent venda ambulants i collint romaní i canten i ballen tot el dia.

— Ui, això són clixés que tenen de nosaltres, no tots els gitans vivim en carruatges, molts estan establerts a pobles i ciutats i molts d'altres tenen estudis superiors. Hauria de conèixer més la gent per a parlar-ne amb propietat.

El policia baixa el cap i sense dir cap més paraula dóna l'ordre d'abandonar el poblat. La seva feina ja està feta així que no cal perdre el temps deixant-se alligonar per ningú, pensa.

El pare de la Singa llegeix l'ordre i al cap comencen a brollar-li un munt d'idees i pensaments. Ha de prendre una decisió com a patriarca que és però ha de donar-se pressa perquè si no compleix amb l'obligació de traslladar el poblat a d'altres indrets tindran un problema. Passa una estona i no troba la manera de trobar una solució. Finalment acudeix al seu pare, l'avi de la família i antic patriarca. "Fill meu, les decisions que prenguis seran senzilles i d'altres no et seran fàcils, però sigui quina sigui la solució que trobis, la resta et seguirem sense qüestionar la teva decisió. Així és com ho hem fet fins ara i així ho farem sempre." El patriarca surt amb més dubtes que respostes, s'asseu a una pedra del camí i mira a l'horitzó. Veu el mar com trenca a les pedres i el vent com aixeca les ones. "Si el mar no sempre és el mateix, si canvia segons el vent i la lluna, el meu poblat també canviarà de lloc com abans de 300 anys un dia va fer." Reuneix homes i dones, nens i grans, en rotllana. Comunica el contingut de l'ordre portada pels policies i també la seva decisió: "Viatjarem fins que trobem una altra terra que ens

doni el que necessitem. De segur que trobem altres camps de romaní i altres pobles que ens vulguin acollir. Marxarem quan es posi el sol”.

La Singa s'abraça a la seva mare, plora desconsolada. Aquell ha estat el lloc on ha passat tots els seus estius des que va néixer i es nega a assumir que ha de marxar aquell mateix dia. Trista i enrabiada marxa corrents cap al lloc on de bon matí ha estat con templant el mar. Sobtada, veu com algú li ha tret el seu lloc favorit, s'apropa i veu el Pau, el nen amb qui ha jugat els darrers estius al poble. Li explica el que ha passat i en Pau no sap què dir. Finalment respira fons i parla: “Els grans decideixen per nosaltres i no podem fer-hi res però sí que podem fer el que ens diuen a la nostra manera.” En Pau s'aixeca i marxa cap a casa seva, ja és l'hora de berenar i la mare l'espera amb l'entrepà a la porta de casa.

La Singa es queda pensant en la resposta d'en Pau, no acaba d'entendre molt bé les seves paraules; li resulten un enigma. Es queda una estoneta més mirant el mar i pensant.

De sobte s'aixeca ràpid com si arribés tard a un lloc i marxa cap al poblat. Un cop allà, agafa un cistell ple de farcells de romaní i camina decidida cap al poble. Arriba a la plaça de la vila, treu una branca de romaní del cabàs i li dóna a la primera persona que passa pel seu costat. “Això que li dono és un regal d'agraïment en nom del nostre poble per haver-nos deixat acampar fins avui a les seves terres. Esperem que al nou lloc on anirem la gent que trobem sigui igual d'amable i acollidora que vostès.” La dona a qui ha parat pel carrer se la mira sorpresa, no sabia res de l'ordre que havia emès l'alcalde. “Però, què me'n dius noieta. Això us ha passat? Com pot ser que el senyor alcalde hagi pres aquesta decisió?” D'un a un, els habitants del poble s'assabenten del que ha succeït però tampoc saben ben bé què fer. No coneixen gaire el poblat gitano, tot i que cada any han vingut a fer la venda ambulat a Camunt i a recollir el seu romaní.

Singa s'acomiada d'en Pau tot fent-li una abraçada. “Et trobaré a faltar però serem amics per sempre”. Seguidament marxa al poblat, ha d'ajudar la seva família a recollir les seves pertinences per a trobar un nou indret on acampar. En Pau es posa a plorar i abraça sa mare, li parla de la seva amiga i del que ha conegut gràcies a ella: el nom de les plantes i dels estels, cançons molt antigues i jocs desconeguts per a ell fins que la va conèixer. La mare es commou pel seu fill, no coneix gaire els gitanos que venien cada any al poble, només els havia comprat un cop vi blanc macerat amb romaní, un dia que al poble no en quedava

cap ampolla, però pràcticament no havia parlat amb ells. Rumia una estona i finalment es decideix: anirà a l'Ajuntament a parlar amb l'alcalde, el consell del poble tot just acaba de començar.

La plaça de l'Ajuntament està plena de gom a gom, sembla que tot Camunt ha sortit de les seves cases. Tothom vol saber què hi ha de cert en les paraules que la Singa els ha dit un per un.

L'alcalde, fruit de la pressió popular, compareix i explica l'acord trobat en la documentació antiga. "S'ha de complir la llei. Les normes són per a tothom i ningú pot saltar-se-les segons li convingui. A més, aquesta gent és forastera, no sé per què hi ha tanta preocupació, no us entenc." La mare d'en Pau, encoratjada pel seu fill però nerviosa, pren espontàniament la paraula: "Vostè potser no els coneix però el meu fill sí, juga amb una de les nenes del poblat. Aquesta gent porta molts anys venint aquí i mai ha creat problemes. És veritat, mai hem fet l'esforç de conèixer-los i ells tampoc s'han esforçat per apropar-se, però això no vol dir que siguin dolents ni males persones, simplement tenen costums diferents als nostres com els de la ciutat tenen costums que els de camp no tenim. Tothom té dret a guanyar-se la vida. I si cal fer un altre acord com el que es va signar fa tant de temps, qui diu que no el podríem fer? Així doncs demano que, si tant li agrada al nostre senyor alcalde complir amb la llei, el poble sobirà voti en assemblea l'aprovació d'un permís indefinit perquè aquesta gent es quedi i que se la jutgi només sota les mateixes lleis en què nosaltres som jutjats".

L'alcalde calla davant el parlament de la mare del petit. En Pau té una mare forta i valenta que ha plantat cara a la decisió d'un sol home però encara no hi ha res decidit.

Els habitants del poble passen un per un per la recepció de l'Ajuntament, fiquen un paper a l'urna i esperen que tothom voti per a saber-ne el veredict. Els minuts passen i l'hora en què la Singa ha de començar a marxar s'apropa. Al poblat quasi tot està enllestit per a començar a fer, de nou, camí.

L'alcalde llegeix al poble el veredict; la decisió es decanta per tornar a fer un altre acord, aquest cop indefinit. En Pau, en saber la decisió del poble, corre cap al poblat, tot està llest per a començar a posar les rodes del carruatge en moviment. "Espera Singa, espera! No cal que marxeu, no cal que marxeu!" La nena baixa del carruatge de la seva família, s'apropa al seu amic i li pregunta què passa. "A Camunt

hem decidit que us podeu quedar el temps que vulgueu!” “No entenc res, Pau!”, diu la nena.

—Sí, ho acabem de decidir. Encantada, sóc la Maria, la mare d'en Pau i espero que la seva filla, vostè i la resta del poblat es quedin per aquí força temporades.

—Moltes gràcies senyora. Sóc en Juan, el patriarca d'aquest poblat i agraeixo molt que hagi vingut fins aquí per a explicar-me el que han decidit. Espero que no s'ofengui, senyora, però independentment del que hagin decidit vostès, nosaltres ja hem pres una decisió, tot i que li puc ben assegurar que estem molt agraïts al seu poble. Durant aquests anys ens han acollit sense fer preguntes ni mostrar-se hostils amb nosaltres i això és quelcom que valorem molt. Ara, un nou destí i un nou poble acollirà el nostre poblat, però, com a mostra d'agraïment, cada 3 d'agost vindrem al poble per a celebrar amb vostès que un dia vam ser feliços en aquestes terres. Celebrarem plegats l'alegria d'haver-nos conegut, compartirem amb vostès l'alegria del poble romaní.